

Српски језик 2

Вежбање 7

Синтакса

Систем зависних реченица

Среда, 6. 5. 2020, петак, 8. 5. 2020.

Снежана Кадих

1. Подвучи **последичну реченицу** у следећем одломку:

У једно од најпријатнијих доба године, скоро преко ноћи, расцвјетао би се у баштици крај наше куће црни сљез и љупко просинуо иза копљасте поцрњеле ограда. Он је у мирна сунчана јутра зрачио тако повјерљиво и умиљато да то није могло измаћи чак ни дједову оку и он би удобровољено гунђао мајући се по дворишту.

(Б. Топић, *Башта сљезове боје*)

2. Преформулиши наведене две реченице у једну која ће садржати **последичну зависну реченицу**:

Нападало је много снега. Улице нису више проходне.

3. У следећем афоризму подвучи **зависну реченицу**, а затим напиши у коју **врсту** спада и коју **функцију** има у оквиру више реченице:

Будућност је тако светла да ћемо сви носити наочаре за сунце.

а) Врста зависне реченице: _____

б) Функција: _____

4. Упиши наведене **везнике** и **прилоге с везничком функцијом** у одговарајућу зависну реченицу.

ЈЕР, ГДЕ, ДА, АКО, ИАКО, КАД

а) *Отишао је у продавницу* _____ *купи млеко.*

б) *Отишао је у продавницу* _____ *нема млека у кући.*

в) _____ *немате млека, ићи ћу у продавницу да га купим.*

г) *Отишао је у продавницу* _____ *смо се договорили да млеко позјамимо од комшије.*

д) *Направићу палачинке тек* _____ *ти донесеш млеко из продавнице.*

ђ) *Купићу млеко тамо* _____ *где је најсвежије.*

5. У следеће примере допиши везник или везнички спој тако да добијеш одговарајућу зависну реченицу.

ИАКО, КАД, КАО ДА, ЈЕР, АКО

а) *Милена је срећна* _____ *долази Лазар.* **узрочна**

б) *Милена је срећна* _____ *долази Лазар.* **временска**

в) *Милена је срећна* _____ *долази Лазар.* **допусна**

г) *Милена је срећна* _____ *долази Лазар.* **поредбена**

ђ) Милена је срећна _____ долази Лазар. **условна**

6. Подвуци **зависне реченице** у следећим примерима и повежи их са врстом у коју спадају.

Клод Моне је 1872. израдио слику по којој је назван покрет импресионизам.

допусна

Иако је учествовао на окупљањима импресиониста, Едуард Мане им није до краја припадао.

поредбена

Реноарове слике су изгледале као да су настале из саме светлости.

односна

Моне је обично сликао тамо где је налазио инспирацију, а то је често бивао један раскошни врт.

месна

7. Прочитај анегдоту о једном енглеском писцу и једном политичару, па подвуци у њој **условне реченице**.

Цорџ Бернард Шо: „Шаљем вам две улазнице за прво вече моје нове представе.

Поведите пријатеља – ако га имате.”

Винстон Черчил: „Никако не могу стићи на прво вече. Доћи ћу на друго – ако га буде.”

8. Подвуци **зависне реченице** у следећим примерима и напиши у коју **врсту** спадају:

а) Гледао сам касније како Мула-Јусуф преписује књигу напољу, пред текијом.

б) Посматрао сам ружичасту младићеву руку што је извлачила сложене завоје слова.

в) Све се мења кад се човек помери из лежишта.

г) Застидео сам се смешног детињег поступка јер није одговарао ни мојим годинама, ни одећи коју сам носио.

9. Повежи пример са **врстом** којој припада подвучена реченица у њему:

Кад сам осетио његове руке, заборавио сам на своју и његову збуњеност.

допусна

Желио сам да сачувам и достојанство и опрезност.

условна

Ако будем говорио понизно, признаћу кукавичлук.

временска

И мада никад не бих пошао путем одметништва, радо бих чуо његову истину.

изрична

10. У наведеним шалама подвуци **зависне реченице** и напиши у коју **врсту** спадају:

*Да Никола Тесла није измислио струју,
телевизију бисмо гледали у мраку.*

*Никола је градивна именица јер
наставник стално од њега гради.*

11. Допуни реченицу:

Односне реченице којима се пружа обавезна информација о именичком појму имају _____ функцију, а оне односне реченице којима се пружа необавезна информација о именичком појму имају _____ функцију.

12. Допиши **запете** тамо где недостају:

Кад се Тамил повукао у своју хелију коју је чувар за њим закључао било је је још видно у соби.

13. Повежи пример с **врстом** којој припада подвучена реченица у њему:

*Попели смо се на врх планине да бисмо
видели чувено језеро.*

*Са врха планине је био тако леп поглед
на језеро да нам се више није ишло
назад.*

Ишли смо куда нас је пут водио.

Залутали смо јер нисмо имали мапу.

Сунце је залазило кад смо стигли на врх.

Провели смо се лепше него што смо очекивали.

14. У датим примерима подвучи **зависну реченицу** и упиши којој **врсти** припада.

Да би се признала туђа вредност, треба имати властиту вредност.

Нанесена неправда не значи ништа ако је не памтиш.

Само ће ти прави пријатељ рећи да ти је лице прљаво.

*Ми смо толико навикли на буку да нас
узнемирује само тишина.*

*Неке битке се воде више пута да би се
добиле.*

Литература

1. Ж. Станојчић, Љ. Поповић, *Граматика српског језика за гимназије и средње школе*, Београд, ЗУНС, 2008.
2. М. Стевановић, *Савремени српскохрватски језик II*, Београд: Научна књига, 1974.
3. В. Ломпар, А. Антић, *Граматика, Српски језик и књижевност за четврти разред гимназија и средњих стручних школа*, Klett, Београд, 2016.